

A TASZ álláspontja a védettségi igazolvány szabályozásáról

Ha valaki a saját elhatározásából dönt úgy, hogy nem oltatja be magát, attól bizonyos feltételek teljesülése esetén nem jogsértő megtagadni az újrainduló szolgáltatásokat. Számos más esetet azonban egyszerűen figyelmen kívül hagyott a kormány, amivel jogellenesen diszkriminál. Állásfoglalásunkban azt vizsgáljuk, hogy a védettségi igazolvánnyal kapcsolatban megvalósuló szabályozás mennyire felel meg a korábban közölt jogi szempontjainknak.

A koronavírus elleni védőoltással kapcsolatos jogi kérdésekről február 10-én tettük közzé állásfoglalásunkat, amelyben azzal is foglalkoztunk, hogy a korlátozások hogyan oldhatók fel úgy, hogy az ne vezessen diszkriminációra. Ekkor még nem volt ismerhető a Magyarországon bevezetendő szabályozás tervezete sem, így állásfoglalásunkban csak annak kereteit jelölhettük ki, hogy a szabály megalkotásakor milyen szempontokat kell figyelembe venni. A Kormány április 26-án kihirdette annak szabályait, hogy a védettségi igazolvány milyen szolgáltatások igénybevételére jogosít fel, így most lehetőség nyílik – korábbi állásfoglalásunkra alapozva – értékelni a hamarosan hatályba lépő szabályozást.

A szabályozás – álláspontunk szerint – jogellenesen különbözteti meg a védettségi igazolvánnyal rendelkezőket azoktól, akiknek még nincs, vagy nem is lehet igazolványa, mert még nem fértek hozzá az oltáshoz, vagy nem olthatók. Azokkal szemben azonban, akik maguk döntenek úgy, hogy nem oltatják be magukat, nem valósul meg jogellenes megkülönböztetés azzal, hogy bizonyos szolgáltatásokat továbbra sem vehetnek igénybe. Állásfoglalásunk részletes indokai az alábbiakban olvashatók.

A szabályozással okozott megkülönböztetés jogellenessége

a) a védettség tekintetében

A védelmi intézkedések lépcsőzetes feloldásának harmadik fokozatára tekintettel a veszélyhelyzet idején alkalmazandó védelmi intézkedéseket szabályozó kormányrendelet módosításáról szóló 194/2021. (IV. 26.) Kormányrendelet (a továbbiakban: rendelet) értelmében az, aki védettségi igazolvánnyal rendelkezik, egy sor olyan szolgáltatást igénybe vehet, amelyet az igazolvánnyal nem rendelkezők nem. Ezzel a jogalkotó két csoportra osztja a társadalom tagjait: védettségi igazolvánnyal rendelkezőkre, és olyanokra, akiknek nincs igazolványuk. Az emberek megkülönböztetése, csoportokra bontása és különböző jogok meghatározása a számukra nem minden esetben jogellenes, de csak akkor fogadható el, ha a megkülönböztetésnek észszerű alapja van.

Februárban közzétett állásfoglalásunkban úgy érveltünk, hogy aki védetté válik a vírussal szemben, arra nézve a továbbiakban nem indokolható a korlátozások fenntartása. A korlátozó intézkedések célja megakadályozni, hogy az emberek közösségbe tömörülve átadhassák egymásnak a vírust és megfertőződhetnek – az immunitással rendelkezők ugyanakkor nem fertőződnek meg és nem képesek másokat sem megfertőzni¹. Ha valaki védetté válik, annak járványügyi és jogi következménye is van. Járványügyi következmény, hogy mind az egyén, mind a közösség szempontjából biztonságossá válik az illőre vonatkozó korlátozásokat feloldása. Jogi következmény, hogy a védettséggel a korlátozó intézkedések fenntartásának jogi indoka is megszűnik. Ezzel szemben a védettséggel nem rendelkezőkre mindez nem igaz: náluk a korlátozások fenntartásának jogi indokai is fennállnak, illetve saját és környezetük egészségére is veszélyt jelenthet, ha közösségbe mennek, ami a mutációk kifejlődését, terjedését is elősegíti.

---

¹ Ez az állítás egészségszakmai szempontból leegyszerűsítően írja le a helyzetet. A beoltott emberek a hatását maximálisan kifejtő vakcináció mellett is képesek lehetnek megfertőződni és jelenleg vizsgálat tárgyát képezi, hogy az egyes oltóanyagok mennyiben alkalmasak a fertőzés továbbadásának megakadályozására. A jogi érvelés szempontjából azonban elfogadhatónak tartjuk a leegyszerűsítést, mert annyi már biztosan tudható, hogy a beoltottak megfertőződés esetén tünetmentesen vagy nagyon enyhe tünetekkel vészeli át a betegséget, a fertőzést pedig nagyon alacsony arányban adják tovább. Tehát a védettség, ha nem is teljeskörű, annyira jó arányú, hogy lehetővé teszi az oltottak közösségbe engedését, vagyis a jogi érvelés szempontjából az oltás mellett jelentkező esetleges kockázatok elhanyagolhatók.

Korábbi állásfoglalásunk szerint tehát a vírus ellen védett és a még védettséggel nem rendelkező emberek szétválasztása, és az előbbi csoportba tartozók kedvezőbb helyzetbe hozása észszerű indokokon alapszik, ezért ez a megkülönböztetés nem jogellenes. Ez a megoldás azért is támogatandó, mert szabadsájiogpárti: csak azokkal szemben tartja fent a jogkorlátozásokat, akikkel szemben ez feltétlenül indokolt.

A rendeletben meghatározott szabályok azonban nem a védettség, hanem a védettségi igazolvány megléte alapján osztják ketté a társadalmat. A védettségi igazolvány – nevével ellentétben – nem feltétlenül tanúsítja azt, hogy a kártya tulajdonosa védett a vírussal szemben. A kártyát már napokkal az első adag vakcina beadása után kipostázzák, noha a jelenleg Magyarországon elérhető vakcinák csak a második dózis beadása után kb. 10 nappal fejtik ki a hatásukat². A védettségi igazolvány tehát csak az oltás tényét igazolja biztosan, a védettségét nem. Ez azt eredményezi, hogy sokan úgy is felszabadulhatnak a korlátozások alól, hogy nem, vagy csak csekély mértékben védettek; míg az ugyanilyen védtelen vagy csekély védettségű oltatlanokra valamennyi korlátozó intézkedés változatlanul vonatkozik. Kérdéses az is, hogy védettek-e az igazolványon szereplő dátumig azok, akik átestek a betegségen. A szabályozás tehát nem a védettség, hanem a kártyabirtoklás alapján tesz különbséget az emberek között, ami pedig racionális érvekkel nem indokolható, így álláspontunk szerint ez a szabály megsérti az egyenlő bánásmód követelményét, vagyis alaptörvény-ellenes. (Ugyanez a probléma jelenik meg a külföldön oltottaknál, ld. erről részletesen a d) pontot.)

b) az oltáshoz való hozzáférés tekintetében

A védettségi igazolványhoz kapcsolódó előnyök, vagyis a felszabadulás egyes jogkorlátozások alól eleve kényes megítélésű kérdés, amit azonban tovább árnyal az oltások korlátozott hozzáférhetősége. Itt a lehetséges érvek két szélsőértéke a következőképpen alakul:

- lehetséges úgy érvelni, hogy akinél kialakul a vírussal szembeni védettség, azzal szemben immár nem indokolt a korlátozó intézkedések fenntartása, tehát az ő vonatkozásában ezeket haladéktalanul fel kell oldani; illetve
- úgy is lehet érvelni, hogy a korlátozó intézkedések azonnali feloldása hátrányosan különbözteti meg azokat, akik szeretnék ugyan beoltatni magukat, de – az oltóanyagok korlátozott hozzáférhetősége miatt – eddig még nem volt lehetőségük felvenni az oltást.

---

² Ld. erről a KOVIDók c. szakmai tájékoztató oldal összefoglaló táblázatát:

<https://www.facebook.com/kovidok/photos/a.110390604292409/133141755350627/>

Kétségtelen, hogy egyszerűbb, tisztább megítélésű helyzetet teremtené, ha az oltás felvétele mindenki számára rövid időn belül, szinte egyszerre történhetne meg, de ezt sem az oltóanyagok korlátozott elérhetősége, sem az oltandó személyek nagy száma nem teszi lehetővé. **Álláspontunk szerint az érvek fent bemutatott szélsőértékei között azonban lehetséges köztes álláspontot kialakítani. Ha**

- **az oltások beadása gyors ütemben, racionális rendszer szerint zajlik;**
- **ha az oltási sorrend, az oltáshoz való hozzáférés rendszere átlátható; és**
- **ha kilátás van arra, hogy az oltás rövid időn belül a teljes társadalom számára elérhetővé válik,**

akkor nem vezet jogellenes megkülönböztetésre, hogy egyes társadalmi csoportok hamarabb szabadulhatnak fel a korlátozások alól, mint mások.

A jelenlegi helyzetben ezek az elvárások nem valósulnak meg maradéktalanul. Az idő előrehaladtával egyre inkább igaz, hogy az oltás hozzáférhető: mind nagyobb számban, mind kedvezőbb adminisztrációs feltételek mellett lehet hozzájutni a vakcinához. Ugyanakkor februári álláspontunkban is felhívtuk a figyelmet, hogy elfogadhatatlan, hogy az oltási terv nem nyilvános, az egyedül elérhetővé tett semmitmondó, kurta kivonata pedig nem alkalmas az oltási sorrendről való tájékozódásra. Ez a helyzet változatlanul fennáll. Sőt: paradox módon annak ellenére, hogy az oltási terv nem ismerhető, arról tudomást szerezhett a közvélemény, hogy a terv többször is változott. **Arra is felhívtuk a figyelmet februári állásfoglalásunkban, hogy az oltási regisztráció előírása és elektronikus felülethez kötése, a széleskörű tájékoztató kampány hiánya a társadalom szétszakadását okozhatja az oltás szempontjából. Egyre szembetűnőbb, hogy a jobb helyzetű társadalmi csoportokban jó egészségi állapotnak örvendő fiatalok az oltás második adagját is megkapják már, miközben alacsonyabb társadalmi státuszú, de koruk, egészségük, munkájuk miatt jóval veszélyeztetettebb emberek [még az első dózist sem vehették fel.](#)**

Ez a trend egy második diszkriminációs veszélyt igazol: azt, hogy a vakcinához [nem egyenlő feltételekkel férnek hozzá az emberek](#), illetve azt, hogy az oltásra inkább rászorulóknak nehezebben jutnak hozzá a védőoltáshoz, mint az előnyösebb helyzetben lévők. Ez nemcsak azért teremt jogellenes megkülönböztetést, mert a hátrányosabb helyzetben lévőket még hátrányosabb helyzetbe taszítja, hanem azért is, mert így nincsenek meg a feltételei annak, a védettséget elérők a védettség megszerzésekor szabadulhassanak fel a korlátozások alól, ne pedig akkor, amikor már mindenkinek megteremtődött a lehetősége a vakcina felvételére. Ezt ugyanis az tenné lehetővé, ha az oltások átlátható rendben, észszerű szabályok szerint elosztva, folyamatosan hozzáférhetőek lennének. Ha azonban ez nincs így, az is nehezebben igazolható, hogy a korlátozások alól ne csak egyidejűleg

lehessen felszabadulni, vagyis akkor, amikor már mindenki beoltatta magát, aki szeretne volna, hanem erre fokozatosan legyen lehetőség.

c) az oltást felvenni nem tudók tekintetében

A rendelet nem foglalkozik azokkal, akik egészségi állapotuk miatt átmenetileg vagy tartósan nem oltathatók. Ilyenek lehetnek (a terhesség bizonyos szakaszaiban) a várandós nők, azok, akik egyes krónikus betegségekkel élnek, illetve azok, akik allergiásak az oltóanyag egyes komponenseire. Nekik nem áll módjukban a vakcina felvételével védeltséget szerezni, így nem szabadulhatnak fel a korlátozó intézkedések alól sem. Ezzel kapcsolatban két megállapítást tehetünk.

Abból kiindulva, hogy a korlátozó intézkedések feloldása azokkal szemben indokolt, akik védetté váltak a vírussal szemben, megalapozható, hogy a nem oltatható személyek ne részesüljenek ebben a kedvezményben. Februári állásfoglalásunkban kitértünk arra, hogy a „nyitás”, vagyis a korlátozó intézkedések feloldása nem jelentheti az alapvető szolgáltatásokhoz való hozzáférés megnehezülését, ellehetetlenülését. A rendelet szabályai ennek eleget tesznek, az alapvető szolgáltatások a nem oltottak számára is hozzáférhetőek maradnak. Hosszabb távon azonban a szolgáltatások hozzáférhetőségében jelentkező negatív hatások felerősödhetnek. Az alapvető életfunkciók fenntartása szempontjából nyilvánvalóan nem jelent lényeges korlátozást, ha nem lehet könyvtárba, strandra, színházba vagy sportmérkőzésre járni. Hosszabb távon ugyanakkor tekintettel kell lenni olyan igényekre, mint amilyen a kultúrához, kikapcsolódáshoz való hozzáférés. Ha az oltást felvenni nem tudókra nézve e lehetőségek korlátozása aránytalanul hosszú ideig fennáll, miközben mások számára ilyen korlátozás már nem létezik, az indokolatlan sérelmet jelent a számukra.

A másik, a fentihez szorosan kapcsolódó észrevétel a megkülönböztetés időtávjára vonatkozik. **A társadalom felosztása védett, és így „felszabadult”, valamint még nem védett, és így korlátozások között élő emberekre akkor elfogadható, ha ez az állapot átmeneti és meghatározott ideig tart.** A vírus természetéből adódóan nyilvánvaló, hogy a jogalkotó nem határozhatott meg már most egy konkrét időpontot, amikor a megkülönböztetés fenntartása megszűntethető. **Annak azonban nem lett volna akadálya, hogy meghatározza azt a jövőbeni feltételt, amely feloldja a korlátozást. Ahogy a szabály hatályba lépését köthette meghatározott mennyiségű ember beoltásához, úgy már most meg lehetne határozni azt, hogy a védeltségi igazolványon alapuló megkülönböztetés csak a nyájimmunitás eléréséig tart.** A nyájimmunitás ugyanis azt jelenti, hogy az adott fertőzéssel szemben a közösség egésze védett, vagyis nemcsak azok, akik immunitással rendelkeznek, hanem azok is, akiknél ez a képesség nem alakulhatott ki. Ha pedig a teljes közösség védett, úgy a korlátozó intézkedések fenntartásának indokai is elenyésznek, vagyis

azokat egységesen, mindenkire nézve fel kell oldani, ez pedig magával hozza a védettségi igazolványhoz kapcsolódó jogok megszűnését is. **Ezt a szabályt azonban a jogalkotó elmulasztotta megalkotni, vagyis a szabályozás értelmében a korlátozó intézkedések, és így a társadalom kettéosztása is határozatlan időre áll fenn.**

Az oltást felvenni nem tudók hátrányos megkülönböztetése nemcsak jogellenes, hanem azt is eredményezi, hogy egyes állampolgárok önhibájukon kívül másodrendű státuszba kerülnek, életüket a beoltott társaiknál tartósan szűkebb jogosultságokkal kell élniük.

A jogszabály kísérletet sem tesz ennek a hátránynak a kiegyenlítésére. Pedig lehetséges lenne, hogy meghatározza azokat a szolgáltatásokat, amelyeket a megfelelő védelmi intézkedések betartásával az oltást felvenni nem tudók is igénybe vehetnének. Ez a megnyíló szolgáltatásoknak nyilvánvalóan csak egy részére terjedhetne ki, hiszen maszkban nem lehetséges az étterem vagy az uszoda igénybevétele. Nem lenne akadálya azonban a könyvtár, a szabad térben megtartott események (sportrendezvények, szabadtéri előadások, vetítések) látogatásának a megfelelő védelmi intézkedések (maszkviselés, távolságtartás) megtartásával. Nincs ésszerű alapja annak, hogy a jogalkotó nem ad lehetőséget e szolgáltatások igénybevételére az oltást felvenni nem tudók számára, vagyis ezzel is hátrányosan különbözteti meg őket.

d) a külföldön beoltottak tekintetében

A szabály nem teremti meg annak lehetőségét, hogy a külföldön beoltottak jogi értelemben is védettnek legyenek tekinthetők. A koronavírus elleni védettség igazolásáról szóló 60/2021. (II. 12.) kormányrendelet 1. § (1) b) pontja értelmében a koronavírus elleni védettség igazolása az Európai Unióban, illetve a Magyarországon engedélyezett, és a lakosság oltására felhasznált COVID-19 oltóanyaggal történt védőoltás tényének az igazolásával történik. A jogalkotó azonban nem tette lehetővé, hogy a fenti feltételeknek megfelelő oltóanyaggal külföldön beoltottak is hozzáférhessenek azokhoz a szolgáltatásokhoz, amikhez a védettségi igazolvánnyal rendelkezők. Ez megkülönbözteti őket azokhoz az emberekhez képest, akik ugyanúgy és ugyanazt az oltást kapták meg, de belföldön, és így részesülhetnek az igazolvánnyal igénybe vehető előnyökben. Mivel ennek a megkülönböztetésnek nincs ésszerű indoka, ez is jogellenes.

e) az oltásból kizártak tekintetében

A magyar állam jelenleg ingyenesen biztosítja az oltást, de hogy pontosan kiknek, az nem világos. Nincs olyan jogszabályi rendelkezés, amely tisztázná, hogy mely feltételek mentén, illetve milyen

forrásból áll rendelkezésre az ingyenes vakcina. Az oltási regisztrációhoz TAJ-számot kell megadni, azonban az oltást azoknak is biztosítják, akiknek van TAJ-száma ugyan, de az nem érvényes. Mindazok számára viszont, akik nem rendelkeznek TAJ-számmal – tekintet nélkül arra, hogy tartósan Magyarországon tartózkodnak-e – a védőoltás felvétele nem lehetséges, hiszen az csakis állami forrásból szerezhető be, oltóanyag még önköltséges alapon sem hozzáférhető. Így a TAJ-számmal nem rendelkezők, de például a kiskorúak is abba a helyzetbe szorulnak, hogy nem részesülhetnek az igazolvánnyal járó jogosultságokból. A szabályozás ugyan biztosítja egyes szolgáltatások igénybevételét a védettségi igazolvánnyal rendelkező felnőtt kiskorú kísérőjének, de nyilvánvalóan nem megfelelő megoldás, hogy a kiskorú önállóan nem, csakis nagykorú kísérőjével részesülhessen egyes szolgáltatásokból.

Az oltást nem választók megkülönböztetésének jogszerűsége

A fentiekben részletesen szó volt arról, hogy az emberek megkülönböztetése a védettségi igazolvány alapján több szempontból is jogellenes. Álláspontunk szerint az azonban önmagában nem jogsértő, hogy azok, akik saját elhatározásukból nem oltatják be magukat, nem vehetik igénybe az újranyitó szolgáltatásokat, azaz nem részesülhetnek a védettségi igazolvánnyal járó előnyökben. Ugyanakkor ez is csak bizonyos feltételek megléte esetén megállapítható. A jogalkotónak még lehetősége van e feltételeknek való megfelelésre, de minden egyes eltelt nappal közelebb kerülünk ahhoz, hogy a megkülönböztetés jogellenessé váljon.

Ahogy februári állásfoglalásunkban részletesen is kifejtettük, az emberek megkülönböztetése a szolgáltatásokhoz való hozzáférés szempontjából akkor lehet jogszerű, ha annak észszerű alapja van. Ez az észszerű indok az, hogy az adott személy védett-e a vírusfertőzéssel szemben, vagy sem. Ha nem védett, akkor vele szemben a korlátozó intézkedések fenntartásának megalapozott indoka van: mind az ő, mind pedig a közösség védelme érdekében megtiltható, hogy közösségbe menjen.

A védőoltások kötelezővé tétele súlyos beavatkozás az emberek önrendelkezési jogába, hiszen így nem hozhatnak döntést arról, hogy ennek az egészségügyi beavatkozásnak alá akarják-e vetni magukat, vagy sem. Ha a védőoltás kötelezővé tételénél enyhébb eszközzel is elérhető, hogy a nyájimmunitáshoz szükséges védőoltást beadják, akkor ezt kell választani. Az állam természetesen ösztönözheti a védőoltás felvételére az embereket. Ennek egyik legalapvetőbb eszköze a védőoltások egészségügyi hatásáról, hozzáférhetőségéről való megfelelő tájékoztatás, ami kiegészülhet azonban

olyan eszközökkel is, mint egyes előnyök hozzákapcsolása az oltás felvételéhez. A jelen szabályozás keretei között éppen ez valósul meg.

Az állampolgárok döntési szabadságát tehát nem vonja el az állam, ugyanakkor annak, aki nem szeretné beoltatni magát, nemcsak azt kell mérlegelnie, hogy mennyire tart az esetleges egészségügyi kockázatoktól, hanem azt is, hogy életvitelét mennyiben érinti negatívan, ha az újraindító szolgáltatások a számára nem lesznek elérhetők.

Mivel az ebben az esetben megvalósuló hátrányos megkülönböztetésnek, vagyis annak, hogy a be nem oltottak nem mehetnek közösségbe, racionális alapja van – az, hogy ők nem védettek a vírussal szemben, és emiatt a környezetükre is veszélyesebbek lehetnek –, ez a megkülönböztetés önmagában nem jogellenes.

Itt is fel kell hívni azonban a figyelmet arra, hogy a szabályozás nem rendez minden kérdést, így az idő múlásával jogellenessé válhat ez a megkülönböztetés is. Az oltást nem választók hátrányos megkülönböztetése sem fogadható el hosszú távon, vagy különösen határozatlan időre. Ahogy fent kifejtettük, az alapvető szolgáltatásokról senkit nem lehet megfosztani, tehát például a közösségi közlekedés, vagy akár szociális szolgáltatások igénybevételétől sem. Ennek a feltételnek álláspontunk szerint megfelel a szabályozás. Ugyanakkor az egyes kulturális, rekreációs célú szolgáltatásokról való megfosztottság az idő előrehaladtával egyre sérelmesebbé válhat. A megkülönböztetés tehát csak akkor jogszerű, ha időben korlátozott, vagyis belátható időre szól.